

Чинники лакунарності у модусах мови, мовленні та мовленнєвій поведінці

У статті осмислюються проблема лінгвістичних та культурологічних лакун, їх джерела, типи та засоби делакунізації. Домінантними топіками є шляхи генерації лакун та їх елімінації. Лакуни – це семантичний вакуум, який є чинним у модусах мови, мовлення і мовленнєвої поведінки. Лакунарні зони у мові та її субмовах з'являються у компарабельних дихотоміях присутність::відсутність, динаміка::статика, поява::зникнення, прогресія::регресія, позитив::негатив, актуальність::віртуальність. Лакунарність спрацьовує в усіх одиницях мови: це – букви, слова, словосполучення (синтаксичні та фразеологічні), висловлення, тексти. Імплицитність, негація / відсутність, проблема Ніщо є базовими в науковій картині світу. Лакуни визначаються бівекторністю – регресивним та прогресивним напрямом. Лакунарність є адгерентною по відношенню до ідентифікації: еволюція мови та її підсистем неможлива без інтеграції цих феноменів.

Тема лакунарності відкрита для подальших пошуків та дискусій. Ідіосинкразія лакун – це широкий спектр наукових пошуків нової молодшої студії.

Ключові слова: лакуна, лакунологія, мова, мовлення, мовленнєва поведінка, параметри, семіотичний знак.

Постановка наукової проблеми та її значення. Лакуни, як семантичні пустоти та відмінності, є зворотною стороною ідентифікації, чинником пізнавального процесу та подолання інформаційного вакууму. Людина у своїй пізнавальній діяльності має справу із пізнаними та непізнаними речами, з енігматичними, незрозумілими, загадковими, нерозкритими явищами, з темними плямами та протиріччями – лакунами (**об'єкт дослідження**). Останні потребують елімінації, делакунізації, адекватного сприйняття дійсності та порозуміння між комунікантами. Поява лакун зумовлена екстралінгвістичними та лінгвістичними факторами, які діють «у будинку буття» мови [4, с. 51]. Робоча гіпотеза полягає в тому, що ідентичність та лакунарність протистоять

один одному як інгерентні риси модусів мови, мовлення та мовленнєвої поведінки (**предмет дослідження**). Актуальність обраної теми верифікується валоративністю філософської тріади: БУТИ ЧИ НЕ БУТИ, ПІЗНАТИ ЧИ НЕ ПІЗНАТИ, СТАТУС ЛЮДИНИ У ПІЗНАВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ. Малодослідженість теми, зростаючий інтерес лінгвістів до питань онтогносеологічної синкрети обумовили вибір теми. **Мета статті** полягає у виявленні когнітивно-лінгвальних характеристик обраного топіку. Методологія роботи базується на системно-функціональному підході до об'єкта дослідження. У роботі використано комплексну методику осмислення референтів. Ідентифікація та лакунарність утворюють комплексну діаду лінгвокогнітивного процесу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Лакунарність верифікує наявність лакун у різних сферах людської діяльності. Лексема *лакунарність*, як дериват, має морфологічну мотивацію: коренева морфема *лакун-* семантизує «пустоту», «прогалина», «темні місця», «білі плями», «паузу», «безеквівалентну лексику», «антислова», «етноейдему», «random holes in patterns», «gaps» [4, с. 51-52]. Деструктивність лакун породжує явища лакунарності – стан непорозуміння, екзотичності, чужості/іншомовності, інформаційного дискомфорту, десемантизації, фальшивої етимології, алогізму, антиномії, парадоксу тощо. Лакунарність притаманна мікро- та макросистемам. Лакуни з'являються у двобой відсутності::наявності, зникнення::появи, інновації::архаїзації – на просторах когніції. Лакуни – це не сингулярні явища, вони не автономні у своєму становленні та функціонуванні. Атрибут відсутності є одним із ведучих у науковій картині світу. У текстах повнота змісту є адгерентною, суміжною із імпліцитною, затекстовою, непрямую семантизацією комунікативних інтенцій. Валідним є теоретичне осмислення питання онтологічної інтерпретації поняття лакуни [6, с. 189-194]. Відповісти на питання допомагає співставлення об'єкта з моделлю, шаблоном, тезаурусом, доробками носіїв мови, учених, лексикографів. Лакунарність – це відсутність певних одиниць, їх відношень, обумовлених бідністю лексикону або зв'язків,

zareestrowanih v empirichnomu korpusi asocjativno-verbalnoji meredzi [8].
Лакуна – це специфічне поняття, марковане оцінкою наявності::відсутності [6, с. 189]. Втрата частини тексту, непрозорість буквеної комбінації автоматично породжує думку про наявність лакун. Поняття лакуни є робочим терміном в практичній діяльності філолога [6, с. 190]. Лакунарність притаманна усім сферам семіотичної діяльності людини, на відміну від діяльності машини. Лакунарність емоціональних культурем верифікується етнокультурним духом, що уможливує декодування в інших системах [14]. В іншокультурному тексті делакунізація маркується специфічними засобами, які детермінуються тезаурусом, хистом, досвідом, компетенцією декодувача. Поділяємо думку М. Я. Димарського, що загальна теорія лакун – лакунологія – матеріалізує ідеї лакунарності лінгворемами та культуремами з їх атрибутами в ендозонах номінативних (НО) та комунікативних одиниць (КО), а саме – відмінності, непорозуміння, незвичайності, екзотичності, чужості. Лакуни об'єктивують валідність тези від непізнаного до ословленого. Для ідентифікації лакун валоративним є осмислення їх витоків, джерел та середовища. Пустоти не завжди є пустими. Як скриті конструювання вони корелюють з глибинними структурами. Труднощі конгруентності (howhows) розв'язуються шляхом непрямих натяків та імпліцитних вкраплень. Вічний двигун еволюції породжує лакуни на всіх рівнях мови та її підсистем. Мовні картини світу резонують феномени ідентичності та лакунарності. Так, в англійській мові відсутня граматична категорія роду, наявна категорія артиклю, в українській мові наявна граматична категорія роду, відсутня категорія артиклю. Візія культурем в інші країни є універсальним міжмовним феноменом. Лінгвореми та культуреми мають гетерогенні позначення в терміносистемах. Ч.Ф. Хоккет виокремлює оказіональні пропуски [16].

Існує декілька типів лакун в системі чинних жанрів [13]. Автори не погоджуються, що пустоти існують тільки в лексичній системі [2, с. 13]. Лакунарність представлена також на граматичному, текстовому та жанровому рівнях. Під жанрами розуміємо типові моделі текстів. Лакунарними для жанру

прислів'їв, наприклад, є категорія заголовку, наявність фабульності та актуального адресата [11]. Тематика прислів'їв в англomовному та українomовному дискурсах представлена зусиллями атракторів образно, щільно, на конкретному досвіді носіїв мови, вивіреного на їх моральних та фізичних цінностях: бути охайним, працьовитим, соціально значущим, урівноваженим, доброзичливим та наполегливим. Пор.: *Perseverance performs greater works than strength / Наполегливістю можна зробити більше, ніж силою; Better a glorious death than a shameful life / Краще славна смерть, ніж безславне життя; Be slow to promise and quick to perform / Краще не обіцяти, як слова не здержати; After a storm comes a calm / Після горя – радість; Business first, pleasure afterwards / Спочатку справа, потім розвага; Do not cross the bridge, before you come to it / Не ускладнюйте справу передчасно.* Атракторами цих текстів є їх малий обсяг, фольклорний стиль, колективне авторство та основна базова впливова / регулююча функція. Остання не є ведучою для інших жанрів – загадок та афоризмів, які також належать до малого жанру, але деякі риси прислів'їв є для них реперелерами. Семантична дистанція між ними об'єктивує статус лакуарності (відсутності) та наявності відповідно діям атракторів та реперелерів. Лакуарність є дефінітивним чинником жанрових розбіжностей. Семантична дистанція між малими текстами об'єктивується за формулою: $D = 1 - \frac{2 \cdot q}{A + B}$, в якій q позначає спільне значення, а $(A+B)$ – сумарні значення зазначених слів (див. табл. 1).

Таблиця 1 – Семантична дистанція прислів'їв, афоризмів, загадок

Критерії параметрів	Прислів'я	Афоризми	Загадки	Дистанція
1.Об'єм	малий +	малий +	малий +	прислів'я::афоризми– 0,75
2.Авторство	колективне +	індивідуальне	колективне +	
3.Стиль	розмовний +	високий	розмовний +	прислів'я::загадки– 0,25 загадки::афоризми – 0,75
4.Функція	дидактична (повчальна)	лінгво- креативна (інноваційна)	контролю- юча (пошукова)	

Семантична дистанція D вираховується таким чином:

прислів'я::афоризми $D = 1 - \frac{2 \cdot 1}{4 + 4} = 1 - \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$ або 0,75;

прислів'я::загадки $D = 1 - \frac{2 \cdot 3}{4 + 4} = 1 - \frac{3}{4} = \frac{1}{4}$ або 0,25;

загадки::афоризми $D = 1 - \frac{2 \cdot 1}{4 + 4} = 1 - \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$ або 0,75.

Афоризми за структурним дизайном нагадують прислів'я. Їх розмежування експлікуються у ситуаціях, які відповідно свідчать про креативність думки або настанови. Такі висловлення позначені синкретою, бісемією та лакунарністю навпаки: те, що є лакунарним для прислів'їв, є атрактивним для афоризмів (високий стиль, індивідуальне авторство). Вирішальною силою дефініцій досліджуваних текстів є фактор функціонування. Розуміємо, чому прислів'я та афоризми часом експлікуються ідентично. Тут актуальним є модус лінгво-креативної або дидактичної функцій. Невербалізована настановча функція залишає за собою право на статус дидактичної для прислів'їв та дефінітивної для афоризмів.

Проблемою типології жанрових лакун займалися вчені різних студій [1; 3; 10; 13, с. 195]. У науковій картині виокремлюється культурологічні та лінгвістичні групи лакун, а серед останніх – лексичні, граматичні, словотворчі, стилістичні. Вчені фокусують увагу також на абсолютних та відносних лакунах. Виокремлюють групи міжмовних (інтеркультурних), внутрішньомовних (інтракультурних), експліцитних та імпліцитних. І. Ю. Марковіна серед культурологічних лакун виділяє національно-психологічні (характерологічні), силогічні, емотивні, діяльнісно-комунікативні, поведінкові типу кінесичних, невербальних, культурного фону, перцептивні, етнографічні, інтрарефлексивні [9; 12]. Г. В. Бикова [2] погоджується, що жанрова лакунарність може бути представлена і на міжмовному рівні. Пор.: англ. лимерики, укр. байки, япон. хокку. Імплікація не маркується прозоро у тексті, вона є підтекстовою категорією, що елімінується нагадуванням, непрямим осмисленням, згорнутими структурами та семантичними трансформами. Вчені [15; 16] вважають ущільнення одним із способів

лакунізації поряд з еліпсисом, опосередкованим ословленням. У жанрі анонса імплікація збільшує інформативність тексту та фасцилізує розуміння впливової функції. Опосередкованість впливу у великих текстах з його перлокутивним ефектом актуалізується за рахунок поставлених питань у фреймах Хто? Що? Де? Коли? У них облігаторною представленістю слугує імплікація, факультативною – опосередкованість. Імплікація специфічно представлена у рематичних блоках загадок, як така, що закодована та шукована для читача. Рецепція потребує декодування. У загадках спрацьовує ефект розгадування, що нагадує експромти детективних текстів. Декодування направлено на адресата: Сприймай, осмислюй, твори, здогадуйся!

Адгерентним до лакунарності є ущільнення як таке, що породжується в ендозонах словотворення, текстотворення та жанротворення. Ущільнення, як різновид збільшення лексики, є активним в неогенії, в новоявлених конструюваннях типу англ. *history* → *story*, *autobus* → *bus*, *week paper* → *weakly*. Симпліфікація, скорочення генерують появу ущільнених одиниць з лакунарними елементами. Серед згорнутих конструювань неілюзорними є бленди типу англ. *P.S., etc., news* ← (*north, east, west, south*), *as* ← *also*. Ущільненість є атрибутом прислів'їв – наявності безфабульності, відсутності заголовків, компресії блоків теми і реми, імплікації впливової функції, її нульової присутності адресата. Дієвим тут є чинник релевантного слогану *Brevity is a soul of wit*. До фактів ущільненості відносимо моменти «рубленого» синтаксису: граматична неузгодженість компонентів, різні заусениці культурної грамотності. Пор.: *First come, first served* / Ранні пташки росу п'ють, пізні сльози ллють; *Business first, pleasure afterwards* / Спочатку справа, потім розвага; *Like carpenter, like chips* / По роботі пізнають майстра; *Every man to his taste* / На смак товариш не всяк.

Поняття лакун є чинним для всіх сфер мовленнєвої діяльності. Так в текстах не омовлюються інколи тема-рематичні синкрети. Ця імплікація проявляється в ефектах недомовленості, нагадуванні, авторських інтенціях, замовчуваннях, дотичних вкрапленнях, нульових інформаціях тощо. Поняття

лакунарності – це невід’ємна ознака будь-якого тексту [6] як семіотичної системи – діючої тріади семантики, прагматики та синтактики. Без прагматичної основи не буває матеріалізації семантики [5; 7], без порівняння не спрацьовує пізнання. Без відмінних рис не з’являються риси схожості, без лакун не є чинною присутність. Без синкретизму не реалізується двобій енергії та матерії. У мові діє принцип *Не пізнано, не ословлено – не марковано, лакунарно*.

Концепт МОВЧАННЯ є об’єктом різних шкіл та студій, на якому фокусують увагу філософи, психологи, літературознавці, лінгвісти та інші представники гетерогенних напрямів і тенденцій. Концепт мовчання є вельми значущим, актуальним, що об’єктивується широкою парадигмою міждисциплінарних досліджень. Мовчання є універсальним явищем, про що свідчить його екстеріоризація у прислів’ях, загадках, висловлюваннях, фразеологічних словосполученнях. Пор.: англ. *Beware of a silent dog and still waters*. – рос.: *Остерегайся молчащей собаки и тихой воды*; англ.: *He cannot speak well that cannot hold his tongue*. – рос.: *Кто не может держать язык за зубами, тот хорошо говорить не может*; англ.: *The silence often of pure innocence persuades when speaking fails*. – рос.: *Невинность и молчанье порой сильней красивых слов*. Або: англ.: *Watchful silence, haughty silence, embarrassing silence, sick silence, alive silence, solemn silence, crying silence, voices of silence*; - укр. *Дзвінка тиша, панувала тиша, мир і тиша*; - рос.: *А мне от пустой тишины, той между молчанием и речью; В церковной тишине* (М. Цветаева); *Мякиш тишины, розовая тишь* (С. Есенин).

Мовчання, як невербальне явище, корелює з вербальними маркерами, комплементує їх, ситуативно де термінується та є чинником лакунології. На онтологічній суті мовчання, його витоках, семантизації та ословленні фокусується увага носіїв мови з давніх-давен. У релігійно-містичному аспекті мовчання представлено як умова спілкування з Богом. Мовчання символізує діалог з космосом та Божеством. Безмов’я у релігійному сенсі – підпорядкованість внутрішнім силам. Медитативний прийом мовчання

притаманний ісіхазму – містичній, аскетичній течії східного християнства, в якому акцент фокусується на безмовних молитвах. Ісіхазм – це наука про замовкання, яке повністю виключає зовнішнє мовлення. Мовчання – специфічний ритуал, нормативносекулярна поведінка. Мовлення асоціює з життям, а мовчання – зі смертю.

Стандартне соціальне спілкування позначається етикетом, який регулює міжособистісні відносини та є культурною традицією. Умовчання, утримання від розмови має етнічний характер. Канонізоване суспільством мовчання позначене бівекторністю, воно або діє (є соціально релевантним, має дозвіл на своє існування, може бути вельми бажаним), або підлягає табу. Мовчання корелює, інтегрує з вербальними маркерами, які комплементують його у відповідних ситуаціях. На природу мовчання, його витoki, семантизацію, ословлення фокусується увага вчених різних студій. Ключовими в дослідженні концепту **МОВЧАННЯ** є питання онтології та гносеології. Ідентифікація зазначеного феномену не є із легких: мовчання, як пісок, слизьке, невловиме та загадкове. Відгадка, осмислення мовчазного ефекту криється у ситуації – близькій або віддаленій. У наступних пареміях чинним є легітимне ставлення англійців до мовчання: англ. *A close mouth catches no flies / Не слід говорити багато, бо це породжує небажаний ефект.* Або: англ. *blabber mouth – (sl.) a person who tells secrets by talking too much; gabbler – to gabble – to say (words) so quickly that they cannot be heard clearly / «Бовтуни демонструють інтелектуальну неспроможність».* В етимології лексеми *мовчання* скривається ознака належності до «того» світу. Пор. споріднене слово *мовчанка* – «гробова, могильна, мертва».

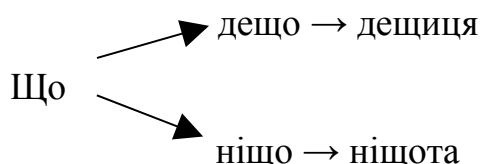
Загадковість, енігматичність мовчання мають свої тлумачення у міфології. Розрізняють гарпократійське (англ. *harprocratic*) та ларундійське (англ. *larundic*) мовчання. Мотивацію цих термінів знаходимо у міфах про Гарпократа та Ларунду. Як свідчать міфи, німфа Ларунда (лат. *Muta* «німа», *Tacita* «мовчазна») була покарана Зевсом за надмірну балакучість. Вона розповіла дружині про його любовні пригоди. За це розгніваний Зевс вирвав у

Ларунди язык та відправив її в царство мертвих – Аїд, куди її супроводжував бог Гермес. З часом Гермес навчився розуміти її безсловесну мову. Звідси метазнак *герменевтика*.

Гарпократійське мовчання пов'язане з ритуальною поведінкою, а мовчання Ларунди – це імпліцитні, скриті форми, що потребують тлумачення та осмислення. Гарпократійське мовчання має ефект дзеркала, яке примушує поглянути на себе, зібратися з думками, відрефлексувати душевний стан та стимулювати пошук. *Гарпократійська тиша* є надійною платформою для створення відкриттів та витворів. *Ларундійське мовчання* передбачає обмеження в мовленнєвій поведінці, замовчування секретів, заборону балакучості. Мовчання – специфічний ритуал, нормативна секулярна поведінка «Хвилина мовчання» була узаконена у Великій Британії в 1919 році.

Слово як одкровення проходить у безмовності, у небуттєвій меонічній німоті. Голос і мовчання – протилежності, що започатковують спільність. У діалозі мовчання, як альтернатива слову, інтерпретується в залежності від ситуативних, соціальних та психологічних факторів. Значення мовчання, точніше – його зміст, розміщуються ситуативно на різних полюсах, вступають в суперечність один з одним, що зумовлюється онтологією мовчання, його поліфункціональністю та наявністю однієї форми. Примусове мовчання жінок стало предметом уваги різних розвідок про мовчання, що містять приклади негативних проявів гендерного мовчання таких як: дисциплінарне, деспотичне, нав'язане суспільними інститутами тощо. Існує своєрідна парадигма мовчазної ієрархії у мовленнєвому суспільстві. Мовчання по-різному сприймається в монохронних та поліхронних соціумах. Мовчання вплітається в соціальну тканину життя та по-різному розвивається історично.

Лакунарність спрацьовує у словотворчих кластерах, деривати яких ризоматично представляють вояжі на просторах неогенії. Пор. у кластері

зовні слова об'єднані лексемою *що*, коренева морфема якої є вихідною для похідних лексем з різною семантикою. Деривати є секондарними, тобто утвореними від *що*. Осмислення дериватів вказує на часткове та відсутнє пізнання. *Дещо* семантизує партитивність, частину пізнаного, *ніщо* співвідноситься з лакуною. Квантитативні слова типу *багато, мало, декілька* маркують пізнання за оцінкою результатів. В англійському кластері *nothing, anything, everything, something* займенникова морфема *-thing-* діє інтегровано у синкреті інформації (зміст) та енергії (словотвір). Двобій сил породжує сему наявності (*something*) та відсутності (*nothing*).

Феномен синкретизму є наскрізною мультиплікативною силою в явищах омонімії, лінгвокреації поверхневих та глибинних структур, в стилістичних прийомах гри словом та думкою. У прислів'ї *Don't trouble trouble until trouble troubles you / Не буди лиха, поки воно спить* інтегрують сили словотвору та мовленнєвого акту рекомендації, настанови читачеві бути обачним та стриманим. Адресант ословлює свою думку ясно і метафорично. У соціуму накопилося чимало досвіду з подібної ситуації, що і генерувало доречне прислів'я.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Лакуна – це наявність відсутності того, що замовчується автором та є відкритим для ідентифікації. Лакунарність є чинною в усіх одиницях мови (буквах, словах, словосполученнях, граматичних формах та комунікативних одиницях). Інтерпретація лакун (їх делакунізація) – це декодування непізнаного, тлумачення відсутності чогось шляхом акумуляції натяків, компарабельних ситуацій, посилань на прецеденти, минулий досвід та – за рівнем культурної грамотності носіїв мови. Лакуна – зворотна сторона повноти тексту. У науковій літературі виокремлюються заплановані та функціонально заповнені авторською інтенцією пропуски. Запланована лакуна – це сюжет з нульовим денотатом (пор. детективний сюжет). Лакунарність – це специфічна ознака тексту як семіотичного знаку, це оцінка повноти тексту. Обсяг ознак прислів'їв превалює над дефінітивними ознаками.

Базовими атракторами прислів'їв є їх об'єм (малий текст), авторство (колективне) та фольклорний стиль, головну виконує впливова/дидактична функція. Ці ознаки явились основними для виявлення рис лакуарності та ідентифікації компарабельних малих текстів – афоризмів та загадок. На фоні спільних рис виокремлюються лакуарні ознаки: колективне авторство – для афоризмів, високий стиль – для загадок і прислів'їв. Основні відмінності стосуються функцій: дидактичної – для прислів'їв, лінгвокреативної – для афоризмів, контролюючої – для загадок. Ословлення функцій детермінується соціальним досвідом носіїв мови, закодованим в кращих традиціях етносу – коротко, чітко та образно. Абсолютна антропоцентричність притаманна досліджуваним малим текстам, що об'єктивується денотатами – ментальним, моральним та фізичним станом людини.

Питання становлення та еволюції категорії лакуарності залишаються відкритими для подальшої ідентифікації. Ідіосинкразія лакун – це широкий спектр наукових пошуків нової ендозони мовознавства.

Джерела та література

1. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров // М. М. Бахтин / Автор и герой: к философским основам гуманитарных наук. – Спб., 2000. – С. 249-299.
2. Быкова Г. В. Феноменология лексической лакуарности русского языка / Г. В. Быкова. – Благовещенск, 1998. – 107 с.
3. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. Методическое руководство. Издание 4-е, переработанное и дополненное. – М. : Русский язык, 1990. – 246 с.
4. Данильченко Т. Ю. Понятие и сущность лакун // Наука, искусство, культура, философия. Вып. 3, 2014. – С. 51-57.
5. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: колективна монографія / Ред. Шевченко І. С. – Х. : Константа, 2005. – 356 с.
6. Дымарский М. Я. Целостность текста как проблема его интерпретации // Комментарий и интерпретация текста. – Новосибирск, 2008. – С. 189-194.
7. Карасик В. И. Язык социального статуса / Ин-т языкознания РАН. Волгогр. пед. ин-т. – М., 1992. – 330 с.

8. Караулов Ю. Н. Общая и русская идеография / Ю. Н. Караулов. – М., 1976. – 355 с.
9. Марковина И. Ю. Социоментальная картина мира: опыт моделирования коллизий сознания / И. Ю. Марковина, Ю. А. Сорокин // Язык и сознание: парадоксальная рациональность. – М., 1993. – с. 118-134.
10. Орлова Н. В. Имплицитность и косвенность в жанре современного анонса // Лакунарность в языке, картине мира, словаре и тексте. – Новосибирск, 2009. – С. 204-211.
11. Синергетика в филологических исследованиях: монография / Т. И. Домброван, С. М. Еникеева, Л. С. Пихтовникова и др.; под общ. ред. проф. Л.С. Пихтовниковой. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2015. – 340 с.
12. Сорокин Ю. А. Опыт систематизации лингвистических и культурологических лагун / Ю. А. Сорокин, И. Ю. Марковина // Лексические единицы и организация структуры литературного текста. – Калинин, 1983. – С. 35-52.
13. Стексова Е. И. Лакунарность в системе речевых жанров / Е. И. Стексова, Е. В. Лаврентьева // Лакунарность в языке, картине мира, словаре и тексте. – Новосибирск, 2009. – С. 195-203.
14. Шаховский В. И. Лингвистическая теория эмоций / В. И. Шаховский. – М. : Гнозис, 2008. – 416 с.
15. Hale K. (1975) Gaps in grammar and culture. Peter de Ridder Press.
16. Hockett, Ch. F. (1954). Chinese versus English: An exploration of the Whorfian theses. Language in culture, p. 106-123.

Анохина Татьяна, Швачко Светлана. Феномен лакунарности в модусах языка, речи и речевой деятельности. В статье осмысливается проблема лингвистических и культурологических лагун, их источников, типов и средств делакунизации. Доминантными топиками являются пути их генерации и элиминации. Лагуны как семантический вакуум актуализируются в аспектах языка, речи и речевого поведения. Лакунарные зоны в языках и подъязыках возникают в компарабельных дихотомиях присутствие::отсутствие, динамика::статика, появление::исчезновение, прогрессия::регрессия, позитив::негатив, актуальность::виртуальность и т.д. Лакунарности подвержены все единицы языка: буквы, слова, словосочетания (синтаксические и фразеологические), высказывания, тексты. Имплицитность, негация / отсутствие, проблема Ничто становятся базовыми в научной картине мира. Лагуны отличаются бивекторностью – регрессивными и прогрессивными векторами, а также – вездесущностью. Лакунарность является адгерентной по отношению к идентификации: эволюция языка и его подсистем немислимы без этих атрибутов. Тема

лакунарности не закрыта для будущих творческих поисков и дискуссий.

Ключевые слова: лакуна, лакунология, язык, речь, речевое поведение, параметры, семиотический знак.

Tetyana Anokhina, Svitlana Shvachko. Lacunar phenomenon in modi of language, speech and speech behavior. The paper refers to the problem of linguistic and cultural lacunas, their sources, types and ways of delacunization. The core items of the article consider the lacunar emergence and ways of restoring information. Lacunas are semantic divergences identified in modi of language, speech and speech behavior. They (lacunas) are a contributing factor of the cultural and linguistic relations and their reverse side. Parameters of lacunas are measured in comparable endozones absence::presence, dynamic::stable evolution, macrosystem::microsystems the linguistic empire. The topicality of the investigation is effected by novelty of the research and its status in the scientific worldview.

Lacunas work both vectors – regressive and progressive. They come into being and disappear. They are of linear and vertical nature. Lacunas do not work on their own. They are of syncretic ontology to work out the polar attributes positive::negative, plus::minus, present::absent, actual::virtual, synonymous::antonymous, whole::partial, serious::unserious. In their travelling saga lacunas visit different zones: words, grammar forms, phraseology, texts, genres, styles. Omnipotent they are acknowledged as poliaspected, polifunctional and polimodelled. The problem of nothingness has become central in the linguistic empire and it is worth further investigation.

Key words: lacunar, lacunology, language, speech, speech activity, parameters, polifunctionality, semantic sign.

Анохіна Тетяна Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри загального і порівняльного мовознавства та новогрецької філології Київського національного лінгвістичного університету.

Світлана Олексіївна Швачко – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германської філології Сумського державного університету. Швачко, С.О. Чинники лакунарності у модусах мови, мовленні та мовленнєвій поведінці [Текст] / С.О. Швачко, Т.О. Анохіна// Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – №6(331).– С.5-11